

Tygodnik Gospodarczy

Rok IV

Poznań, dnia 23 października 1948

Nr 43

TREŚĆ: Społeczny Fundusz Oszczędnościowy a ubezpieczenie na życie — Ubezpieczenia rzeczowe i osobowe (str. 502) — O gospodarce planowej (str. 504) — Praktyka i wykładnia prawa skarbowego (str. 505) — Odtworzenie zaginionych dyplomów i świadectw z ukończenia nauki (str. 508) — Kontrola gospodarki cieplnej w przedsiębiorstwach przemysłowych (str. 508) — Wyjaśnienia w sprawach Społecznego Funduszu Oszczędnościowego, obrotu bezgotówkowego i kalkulacji (str. 509) — Komunikaty i różne wiadomości (str. 511) — Kartoteka: Postępowanie doraźne, Oszczędzanie społeczne.

Społeczny Fundusz Oszczędnościowy a ubezpieczenie na życie

Omawiając w Tygodniku Gospodarczym nr nr 11, 14/48 ustawę o obowiązku społecznego oszczędzania (D. U. R. P. na 10/74/48) oraz rozporządzenie wykonawcze (D. U. R. P. nr 14/106/48) wymieniliśmy wśród tzw. praw uczestników m. innymi „odliczenia”, tj. zmniejszenia przypadającego do uiszczenia na uczestnika rocznego wkładu oszczędnościowego, o wpłaty na Fundusz Ziemi, spłatę pożyczek inwestycyjnych, wkłady w instytucjach kredytowych oraz składki z tytułu *specjalnych umów ubezpieczeń na życie*. Zasady tych umów, zapowiedziane w art. 24 ust. 1 p. 1 ustawy, ukazały się w D. U. R. P. nr 41/301/48 jako rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 12 sierpnia 1948 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej o zasadach specjalnych umów ubezpieczenia na życie oraz o warunkach i sposobie zaliczania składek z tytułu tych umów na poczet rocznych wkładów oszczędnościowych.

Pokrótkie przypominamy, że Społeczny Fundusz Oszczędnościowy dzieli się na fundusz A — inicjatywy prywatnej, B — rolnictwa, C — pracy najemnej oraz D — środków publicznych, treścią zaś obowiązku społecznego oszczędzania jest uiszczanie w pewnych regularnych odstępach czasu (miesięcznych lub półrocznych) składek oszczędnościowych, których wysokość zależna jest od podstawy podatkowej. Nowowydane rozporządzenie normuje warunki, na jakich można zawierać specjalne umowy ubezpieczeń i tym samym uiszczać zamiast do funduszu, subsydiarnie zakładowi ubezpieczeń składki, które podlegają odliczeniu od kwoty rocznego wkładu oszczędnościowego uczestnika funduszu.

Wnioski o zawarcie specjalnej umowy ubezpieczeń mogą uczestnicy składać w zakładzie ubezpieczeń (Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych, Poczta Kasa Oszczędności), urzę-

dzie skarbowym lub zarządzie gminnym. Od chwili zawarcia umowy (zaakceptowania wniosku przez zakład ubezpieczeń) uczestnik obowiązany jest uiszczać składki ubezpieczeniowe (przewidziana jest również składka jednorazowa) i potwierdzenia zapłaty przedstawiać zbiornicom funduszu, (przy funduszu A i B) przeprowadzającym odliczenia na koncie, lub pracodawcy (przy funduszu C), który na tej podstawie zaprzestaje dokonywania potrąceń na poczet składek oszczędnościowej. Zamiast uiszczania składek do zakładu ubezpieczeń, uczestnicy funduszy SFO mogą dokonywać wpłat bezpośrednio w zbiornicach i jednocześnie zlecać przekazanie całości lub części wpłaty wskazanemu zakładowi. Uczestnicy funduszu C mogą zlecenie takie złożyć u swego pracodawcy. Składkę uważa się za uiszczoną z chwilą dokonania wpłaty w zbiornicy.

O ile zawarcie specjalnej umowy ubezpieczeniowej zostało w szerokim zakresie ułatwione, o tyle rygory dla opieszalszych płatników po zawarciu umowy są względnie surowe. Zakładowi przysługuje prawo unieważnienia umowy bez wezwania ubezpieczonego, o ile uiszczenie składki z tytułu specjalnej umowy ubezpieczeń nie nastąpiło w ciągu 2 pierwszych lat trwania umowy, a zwłoka jest dłuższa niż 3 miesiące. Składki ubezpieczeniowe wpłacone do chwili unieważnienia umowy przepadają na rzecz zakładu ubezpieczeń. Jeżeli zaległość powstała po wpłaceniu składki za 2 roczne okresy, zakład ubezpieczeń może bez wezwania i bez prologaty zamienić ubezpieczenie na bezskładkowe.

Zdolność zawierania specjalnych umów ubezpieczeń na życie posiadają jedynie uczestnicy co najmniej jednego z funduszy i to celem zapewnienia:

- a) *sobie lub małżonkowi* kapitału lub renty na starość bądź na wypadek inwalidztwa,
- b) *zstępnym* kapitału lub renty po śmierci swej lub małżonka,
- c) *zstępnym* renty okresowej na pokrycie kosztów wykształcenia fachowego za swego życia.

Ubezpieczonym i uposażonym może być zatem uczestnik lub jego małżonek, zstępni zaś, za których uważa się również dzieci pozamażeńskie obojga małżonków oraz osoby przysposobione mogą być tylko uposażeni bądź w kapitał lub rentę bądź w rentę okresową, przeznaczoną na pokrycie kosztów wykształcenia fachowego. Wypłata renty okresowej może być zastrzeżona na rzecz więcej osób, przy czym renta okresowa na pokrycie kosztów wykształcenia fachowego nie może przekraczać zł 10.000,— na osobę.

Uczestnik funduszu może zawrzeć, jednocześnie lub kolejno, jedną lub więcej umów ubezpieczenia na życie pod warunkiem, że łączna suma ubezpieczenia z tytułu tych umów nie przekracza łącznie w okresie trwania obowiązku oszczędnościowego 3 milionów zł. W razie przekroczenia tej granicy składki z tytułu nadwyżki nie podlegają odliczeniu od rocznego wkładu oszczędnościowego. Przy ubezpieczeniu na wypadek śmierci uczestnika funduszu A, jednorazowa wypłata nie może przekraczać 500.000,— zł na jedno uposażonego, reszta podlega odroczeniu i to w ten sposób, że z nadwyżki wypłaca się 300.000,— zł rocznie na jednego uposażonego aż do całkowitego wyczerpania sumy ubezpieczenia. Na wniosek uposażonego zakład ubezpieczeń może za zgodą Banku Gospodarstwa Krajowego przyspieszyć wypłatę odroczonej części, o ile suma ubezpieczenia ma być zużyta na nakłady inwestycyjne, uzasadniające „zwolnienie”. Spis

tych nakładów zapowiedziany w art. 19 ustawy, jako uchwała Rady Ministrów, powzięta na wniosek prezesa Centralnego Urzędu Planowania a mających obejmować budowę i nabycie środków i urządzeń przemysłowych, zakup maszyn i narzędzi, wkłady w spółdzielniach mieszkaniowych itp. dotychczas się nie ukazał. Granice jednorazowej wypłaty (500.000,— zł) jak i wypłaty renty okresowej (10.000,— zł) na kształcenie może podwyższyć władza nadzorcza zakładu ubezpieczeń.

Rentę kapitałową może zakład ubezpieczeń zamienić na wniosek uposażonego na rentę dożywotnią lub okresową, kapitalizacja jednak okresowych świadczeń może nastąpić tylko w przypadkach gospodarczo i społecznie uzasadnionych, przy tym decyzja należy do władzy nadzorczej zakładu ubezpieczeń.

Praw ubezpieczającego nie można przenosić w drodze aktów prawnych między żyjącymi. Wcześniejszy wykup ubezpieczenia oraz udzielenie pożyczki pod zastaw polisy jest niedozwolone, chyba że chodzi o wypadki uzasadniające „zwroty” (art. 20) np. śmierć członka najbliższej rodziny, narodziny dziecka, ślub uczestnika lub jego dziecka, kalectwo lub nieuleczalna choroba, powodująca trwałą niezdolność do pracy. Dopuszczalna jest również pożyczka na inwestycję objętą planem inwestycyjnym. W tym wypadku polisa pozostaje w ręku uczestnika, który winien jedynie wykazać uiszczenie składek ubezpieczeniowych.

Ogólne warunki ubezpieczenia dla specjalnych umów ubezpieczenia na życie oraz taryfy składek zostaną ogłoszone w Monitorze Polskim. Dopiero z chwilą ich publikacji, rozporządzenie, które weszło w życie z dniem ogłoszenia, tj. 26 sierpnia 1948, będzie posiadało znaczenie praktyczne.

E. W.

Ubezpieczenia rzeczowe i osobowe.

(Poprzednie części w nr 37, 39, 41, Tyg. Gosp.)

12. *Ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej.* — Przedmiotem ubezpieczenia jest ustawowa odpowiedzialność, która może wyniknąć dla ubezpieczonego ze źródła niebezpieczeństwa określonego w umowie na podstawie obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej chwili zawarcia umowy ustaw, dotyczących obowiązku odszkodowania z powodu szkód, wyrządzonych przez śmierć, cielesne obrażenia lub uszkodzenia zdrowia osób trzecich, jak również przez uszkodzenie cudzej własności.

Z powyższych uwag wynika, że Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych odpowiada tylko w wypadkach ustawowej odpowiedzialności ubezpieczonego. Tę ustawową odpowiedzialność odróżnić musimy od odpowiedzialności kontraktowej, która zachodzi w wypadku, gdy szkoda powstała w związku z istniejącym zobowiązaniem umownym ubezpieczonego, który naruszając to zobowiązanie, wyrządził szkodę. Ustawowa odpowiedzialność opierać się musi na obowiązujących u nas

przepisach ustawy w chwili zawarcia umowy. Najważniejsze z tych przepisów spotykamy w kodeksie zobowiązań w art. 134 — 167, które regulują odpowiedzialność z czynów niedozwolonych.

Źródło niebezpieczeństwa, to rozwijana działalność, posiadane prawa lub rzeczy, z których wypływa możliwość powstania szkody. Takim źródłem może być posiadanie domu, które np. spowodować może odpowiedzialność za szkodę, wyrządzoną przez zawalenie się budynku lub oderwanie się części budynku; własność przedsiębiorstwa może być źródłem odpowiedzialności za szkodę na osobie lub mieniu, wyrządzoną komuników przez ruch przedsiębiorstwa lub zakładu; wykonywanie praktyki lekarskiej może być źródłem odpowiedzialności wpływającej z niewłaściwego leczenia.

Na podstawie umowy o ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej, Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych — gdy powstanie wypadek ubezpieczeniowy — zobowiązany jest do wypłaty od-

szkodowania, które winien zapłacić ubezpieczony, na podstawie uznania lub ugody zatwierdzonych przez zakład ubezpieczeń, albo na podstawie prawomocnego wyroku sądowego. Zakład obowiązany jest również do obrony przed nieuzasadzonymi lub wygórowanymi roszczeniami poszkodowanego.

Jeżeli ubezpieczający ma dać zabezpieczenie na mocy zapadłego orzeczenia sądowego, to obowiązek zakładu ubezpieczeń rozciąga się również na danie takiego zabezpieczenia.

Ubezpieczenie obejmuje także niezbędne koszty sądowej i pozasądowej obrony przeciw roszczeniom osoby trzeciej, jak również koszty obrony w postępowaniu karnym, wdrożonym z powodu czynu, który mógłby uzasadnić roszczenie z ubezpieczenia.

Odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń jest jednak licznymi przepisami ograniczona. I tak np. Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych nie odpowiada:

- a) za roszczenia z powodu uszkodzenia cudzej własności przez ogień, wybuch, dym, sadze, gazy, parę, ciepło lub zimno, opady, wody odpływowe, wilgoć, wyciekanie, tworzenie się grzybu, zapach, łoskot, wstrząśnienie, zapadnięcie, osuwanie się ziemi, następnie szkody wyrządzone przez zwierzynę lub bydło w zaisiach lub kulturach;
- b) za kary pieniężne (grzywny) sądowe lub administracyjne albo konfiskaty;
- e) za roszczenia skierowane przeciw ubezpieczonemu ze strony niektórych osób, jak bliskich krewnych, współników lub bliskich krewnych współników a dalej członków zarządu itp.;
- d) za roszczenia z powodu szkód, spowodowanych wadliwą właściwością dostarczonych przez ubezpieczającego wyrobów, towarów albo robot. Jeżeli jednak chodzi o uszkodzenie osób, zakład ubezpieczeń nie odpowiada tylko wówczas, gdy ubezpieczony znał albo powinien był znać te wadliwe właściwości;
- e) za roszczenia z powodu uszkodzenia przedmiotów, które oddano ubezpieczonemu lub osobie za niego działającej do użycia lub do postąpienia z nimi według zlecenia (np. naprawienia, wysłania), do roboty lub pod dozór albo które w jego pieczy się znajdują.

Rozmyślne spowodowanie wypadku przez ubezpieczonego, zwalnia zakład od odpowiedzialności. Zasada ta jest powszechnie przyjęta przy wszelkiego rodzaju umowach ubezpieczeniowych, więc i tu musi ona mieć odpowiednie zastosowanie.

Warunki ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej wprowadzają specjalne przepisy dla przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych, budowlanych, kopalń, gospodarstw rolnych i leśnych, aptek, szpitali, zakładów leczniczych, sanatoriów, zajazdów, hoteli, pensjonatów, restauracji, kawiarni, szatni oraz dla osób posługujących się specjalnego rodzaju maszynami, samochodami lub wykonujących specjalnego rodzaju działalność zawodową jak lekarzy, dentyistów, oglądaczy mięsa i badaczy trychiny, fryzjerów, masażystów, manikurzystów itp.

Przy ubezpieczeniu od odpowiedzialności cywilnej spotykamy się z udziałem własnym ubezpieczonego. Jeżeli się inaczej nie umówiono, ubezpieczony ponosi sam z każdej szkody oraz kosztów 10% sumy odszkodowania i kosztów przy poszkodowaniu osoby, niemniej jednak niż 100 zł, a przy uszkodzeniu cudzej własności 20%, niemniej jednak niż 50 zł. Zakład powinien uiszczyć odszkodowanie w przeciągu 8 dni od chwili, w której roszczenie osoby trzeciej zostało przez ubezpieczającego zaspokojone albo ustalone prawomocnym wyrokiem, przyznaniem lub ugodą.

13. *Ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych wykonywujących koncesjonowany, zarobkowy przewóz osób i towarów.* — Powyżej wspomnieliśmy o odpowiedzialności cywilnej osób posługujących się specjalnymi maszynami i samochodami. Odrębnym ogólnym warunkiem ubezpieczeniowym jest uregulowanie ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej w wypadkach, gdy posiadaczami pojazdów mechanicznych są osoby wykonywujące koncesjonowany zarobkowy przewóz. Podobnie jak powyżej, tak i tu przedmiotem ubezpieczenia jest ustawowa odpowiedzialność, która powstać może na zasadzie obowiązujących u nas w chwili zawarcia umowy ustaw, dotyczących obowiązku odszkodowania z powodu szkód, wyrządzonych przez śmierć, cielesne obrażenia lub uszkodzenia zdrowia osób trzecich, jak również przez uszkodzenie cudzej własności. Ubezpieczenie obejmuje także niezbędne koszty sądowej i pozasądowej obrony. Jednakże, przy obecnie omawianym typie ubezpieczenia, spotykamy się z licznymi ograniczeniami odpowiedzialności Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych, które tu trudno szczegółowo omówić.

14. *Ubezpieczenie samochodów (autocasco).* — Autocasco jest ubezpieczeniem samochodów, autobusów itp. od ognia, zaginięcia, rozbicia lub uszkodzenia wskutek wypadku spowodowanego przez siły zewnętrzne. Wyrażając się dokładniej, trzeba stwierdzić, że przedmiotem ubezpieczenia są szkody powstałe:

- a) skutkiem wypadku, tj. nagłego zewnętrznego wydarzenia, powodującego zniszczenie lub uszkodzenie samochodu;
- b) skutkiem złośliwego lub lekkomyślnego uszkodzenia samochodu przez osoby obce, tj. osoby, które nie pozostają w stosunku służbowym do właściciela samochodu ani którym nie powierzono nadzoru ani obsługi samochodu;
- c) skutkiem pożaru lub wybuchu zbiornika, zawierającego materiał pędny, z wyjątkiem jednak szkód wynikłych z powodu przewozu w samochodzie przedmiotów łatwo palnych, wybuchowych lub gryzących, o ile te nie służą bezpośrednio do utrzymywania danego samochodu w ruchu;
- d) skutkiem kradzieży lub rabunku przez osoby obce całego samochodu, jak również poszczególnych jego części składowych, lecz tylko takich, które w sposób trwały przymocowane są do samochodu lub przechowane w nim pod

zamknięciem; w obu przypadkach jednak tylko wówczas, jeżeli do zabrania tych przedmiotów konieczne było użycie siły fizycznej lub narzędzi.

Ubezpieczenie nie rozciąga się na uszkodzenia samochodu, nie będące następstwem wypadku, lecz powstałe wyłącznie skutkiem wadliwości konstrukcji materiału lub montażu, albo zużycie samochodu lub poszczególnych jego części składowych, jak również uszkodzenia powstałe w związku z obsługą samochodu a również szkody, które są następstwem stale powtarzających się wstrząsów samochodu podczas jazdy, jak pęknięcia szyb, osi, resorów, ramy podwozia itp. Jeżeli nie była zawarta specjalna umowa, zakład nie odpowiada za szkody wynikłe podczas jazd wyścigowych, dystansowych i konkursowych, które wymagają specjalnej szybkości lub nadzwyczajnej zręczności.

Ogólne warunki ubezpieczenia wprowadzają kilka ograniczeń odpowiedzialności. Zakład Ubezpieczeń nie odpowiada:

- a) za szkody powstałe na skutek wydarzeń wojennych, zarządzeń władz, rozruchów, zbiorowisk lub innych zamieszek;
- b) za szkody w oponach lub dętkach;
- c) za szkody powstałe skutkiem czynności połą-

czonych z naprawami oraz ze zwykłym utrzymaniem samochodu w stanie zdolnym do użytku;

- d) za szkody wynikłe skutkiem wpływów atmosferycznych lub temperatury, w szczególności zaś za szkody w motorze, w cylindrach i w chłodnicy i z powodu zamarznięcia wody ochładzającej;
- e) za szkody powstałe skutkiem używania samochodu dla celów wojskowych;
- f) za szkody, które ubezpieczający spowodował rozmyślnie lub przez rażące niedbalstwo, dalej za szkody powstałe skutkiem złośliwego lub lekkomyślnego uszkodzenia samochodu przez osoby pozostające w stosunku służbowym do właściciela, którym ten powierzył dozór lub obsługę samochodu, wreszcie za szkody powstałe w czasie prowadzenia samochodu przez osobę nie posiadającą urzędowego pozwolenia na prowadzenie pojazdów mechanicznych, o ile ubezpieczający o tym wiedział lub wiedzieć powinien;
- g) za szkody powstałe w czasie wodnego transportu samochodu włącznie z ładowaniem i wyładowaniem.

(d. c. n.)

(—) dr Z. K. Nowakowski

O gospodarce planowej

I.

Żyjemy pod znakiem gospodarki planowej. W każdym niemal dzienniku, w każdym czasopiśmie poświęconym sprawom ekonomicznym, napotykamy na artykuły omawiające plany gospodarcze, plany przemysłu, rolnictwa, komunikacji, eksportu i innych dziedzin gospodarki narodowej lub notatki podające wyniki planowania. Słyszymy o planach długoletnich, trzyletnich, rocznych. Obserwujemy coraz intensywniejszą współpracę przemysłu państwowego z przemysłem spółdzielczym i prywatnym, czytamy o nowych krokach zmierzających ku gospodarce planowej na odcinku mieszkaniowym.

Nie wszyscy jednak mieli możliwość zapoznać się z tym, kiedy i gdzie powstała koncepcja gospodarki planowej, jakie są jej zadania i granice. To też uważamy za wskazane przedstawić naszym czytelnikom te zagadnienia i przez to ułatwić zrozumienie niejednego zarządzenia regulatorów życia gospodarczego.

Kiedy i gdzie pojawiła się gospodarka planowa? Powstała po raz pierwszy, po wojnie światowej w Związku Radzieckim. Od października 1917 r. przystąpiono tam do planowego budownictwa gospodarczego. W miarę jak wzrastały elementy socjalistyczne w ekonomice, jak wzmocniały się siły państwa radzieckiego, powstawał jeden ogólny plan obejmujący całość gospodarki narodowej kraju.

Po drugiej wojnie światowej gospodarka planowa pojawiła się jako nowa forma gospodarki, również w krajach, w których dokonały się za-

sadnicze przeobrażenia polityczne, gospodarcze i społeczne o charakterze ludowym, również więc w demokratycznej Polsce. Planu gospodarcze dają się bowiem realizować tylko w tych państwach, które przejęły na własność podstawowe środki produkcji, kluczowe gałęzie przemysłu. Tylko w takim państwie może być mowa o planie jednolitym, centralnym, skoordynowanym i obejmującym gospodarkę całego kraju.

Istnieje jednak różnica między gospodarką planową, jaką ma Związek Radziecki a gospodarką planową, jaką mamy w Polsce. W Związku Radzieckim prawie całość produkcji wytwarzana jest w formach socjalistycznych, nie ma tam klas wyzyskujących, planowanie może więc z ZSSR odbywać się w formie nakazów wydawanych przez Rząd. W Polsce natomiast tylko część elementów podlega planowaniu bezpośredniemu, pozostałe elementy dają się planować tylko pośrednio lub w ogóle na razie objąć się planowaniem nie dadzą.

W tych sektorach gospodarki narodowej, które przeszły na własność państwa, planowanie z łatwością może być bezpośrednie, wykonanie planów może być przez władze nakazane. Natomiast w sektorze nieuspołecznionym możliwe jest tylko planowanie pośrednie, władze posługują się tu środkami stwarzającymi warunki dla spełnienia zadań planów, np. przez stosowanie polityki cen i obciążeń podatkowych, przez zaopatrywanie w żelazo, przędzę, nasiona, budulec, kredyt itd., w zamian za wykonanie zadań specjalnych. Na produkcję tego sektora ząebiającą się z planową

produkcją państwową państwo musi mieć swój wpływ choćby drogą planowania pośredniego i interwencji.

Trzecim elementem, nie dającym się objąć gospodarką planową ani bezpośrednio ani pośrednio, jest ten odcinek spekulacyjno-kapitalistyczny, który usuwa się jeszcze zupełnie spod praw i zarządzeń.

W Polsce, w warunkach istnienia kilku sektorów i początkowym braku doświadczenia, opracowanie wytycznych, metodologia i technika planowania musiały oprzeć się o długoletnie doświadczenia Związku Radzieckiego. Własne teorie i praktyki ulepszono drogą wymiany doświadczeń z innymi krajami demokracji ludowej. Wytyczne planów, wybór dróg rozwojowych naszej gospodarki, metody planowania jak też formy realizacji planów musiały dążyć nie tylko do utrzymania substancji i elementów produkujących oraz zachowania osiągniętego wyniku w dziedzinie wytwórczości i konsumpcji, lecz do dalszego stałego rozwoju gospodarki narodowej i podniesienia stopy życiowej szerokich mas.

W związku z wprowadzeniem gospodarki planowej został utworzony dekretem z 10 listopada 1945 r. Centralny Urząd Planowania przy Komitecie Ekonomicznym Rady Ministrów. Do zakresu działania tego Urzędu należy: opracowywanie państwowych okresowych planów gospodarczych oraz przedstawianie ich do zatwierdzenia komitetowi, koordynowanie gospodarczej działalności ministerstw, opracowywanie zagadnień gospodarczych oraz opiniowanie wniosków zgłoszonych przez ministerstwa i urzędy do Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów. Dalej należy do zadań Centralnego Urzędu Planowania projektowanie planów rozdziału surowców, środków produkcji i artykułów konsumpcyjnych pomiędzy ministerstwa i urzędy, kontrola wykonania planów gospodarczych i realizacji uchwał Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów. Państwowe plany gospodarcze ogłaszane są w formie ustaw.

Wskutek konieczności objęcia inwestycji planowaniem, wydano 25 czerwca 1946 r. dekret o państwowym planie inwestycyjnym. Dekretem tym ustanowiono, że plan inwestycyjny obejmuje inwestycje administracji państwowej oraz instytucji i przedsiębiorstw państwowych i samorządowych; poza tym do planu wchodzi inwestycje sektora spółdzielczego i prywatnego, gdyż wykonywane są przy pomocy państwa lub instytucji państwowych albo prawa publicznego, udzielanej bądź w postaci kredytów bankowych bądź przydziałów surowców lub materiałów lub ulg podatkowych bądź w jakiegokolwiek innej postaci.

Dalszym etapem ujmowania w formy ustawowe planowania gospodarczego był dekret z 1 paź-

dziernika 1947 r. o planowej gospodarce narodowej. Zawiera on postanowienie, że narodowe plany gospodarcze określają podstawowe zadania gospodarki narodowej w zakresie tworzenia i podziału dochodu narodowego oraz sposoby i środki, jakimi zadania te będą osiągnięte. Projekty narodowych planów gospodarczych sporządza Centralny Urząd Planowania w oparciu o ustalone przez Radę Ministrów wytyczne, o przedłożone przez właściwych ministrów projekty planów, o materiały zgromadzone i opracowania dokonane we własnym zakresie i postulaty wojewódzkich Rad Narodowych oraz miasta stoł. Warszawy i Łodzi.

W ramach narodowego planu gospodarczego Rada Ministrów ustala w drodze uchwał plany szczegółowe a w szczególności: produkcji, konsumpcji, zatrudnienia, obrotu towarowego, finansowy. W odniesieniu do spółdzielczości, naczelné organy spółdzielcze ustalają dla podległych sobie spółdzielni oraz ich związków szczegółowe plany w celu wykonania zadań spółdzielczości. Celem zaś dostosowania działalności gospodarczej przedsiębiorstw prywatnych do zadań planów gospodarczych, Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia nakładać na członków przymusowych zrzeszeń przemysłowych specjalne obowiązki stosowania się do zarządzeń władz lub organów zrzeszenia, mających na celu wykonanie narodowych planów gospodarczych, jak również przyznawać specjalne uprawnienia związane z wykonaniem planu.

Przedstawiliśmy powyżej główne zasady i przepisy dekretów, na których opiera się planowanie gospodarcze. Mają one charakter ramowy i ogólny, muszą więc być uzupełnione wytycznymi szczegółowymi i instrukcjami ministrów, którzy sporządzają plany poszczególnych resortów. Sposób sprządzania projektów planów i związanych z tym formalności ustala Centralny Urząd Planowania.

Projekt planów dochodzą z dołu poprzez organy nadzorcze do właściwych ministerstw i koncentrują się w Centralnym Urzędzie Planowania, który montuje projekty narodowego planu gospodarczego i państwowego planu inwestycyjnego. Następnie projekty idą drogą poprzez Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów pod obrady Sejmu. Sejm uchwała plany ostateczne, po czym na odwrotnej drodze plany schodzą do organów bezpośrednio gospodarujących celem wykonania.

Taka jest pokrótce historia powstania gospodarki planowej i przebieg planowania. Planom odcinkowym i technice planowania poświęcimy oddzielny artykuł w następnym numerze naszego pisma.

Praktyka i wykładnia prawa skarbowego

Wypłacane wynagrodzenie podstawą podatku

L. Dworzański — Pytanie: Zostałem zaangażowany do przedsiębiorstwa państwowego z dn. 15 stycznia z pensją w granicach od 18.00,— zł do 23.000,— zł miesięcznie, przy czym za styczeń

miałem otrzymać całą pensję za pomoc przy reorganizacji zakładu. Pierwszą pensję otrzymałem w dn. 31 stycznia ryczałtem w sumie 21.800,— złotych. Podatek potrącono w wysokości 11%, tj. zł 2.398,— zł. Dnia 3 lutego postanowiłem na-

tychmiast ze względów osobistych opuścić stanowisko. Prosiłem więc o określenie sumy, jaką mam zwrócić z powodu nieukończenia wszystkich prac przy reorganizacji. W wyniku rozmów zostałem warunkowo na stanowisku i pracowałem nadal po 12 godzin dziennie również w niedzielę. Zakład opuściłem 15 lutego. Dnia 14 lutego otrzymałem zaliczkowo 10.000,— zł, wyrównanie zaś miałem otrzymać po sporządzeniu listy płac za luty. W rezultacie otrzymałem następujące obliczenie:

1. połowa pensji za styczeń	10.500,—
2. " " " luty	10.500,—
3. ekwiwalent za stołówkę	800,—
4. godz. nadliczb. za styczeń i luty	12.400,—

34.200,—

potrącenia:

1. podatek od wynagrodzeń	5.814,—	
2. 1% przym. oszczędności	432,—	
3. pomoc zimowa	420,—	
4. 3% składki do Zw. Zaw.	630,—	
5. ogółem pobrana gotówka	28.564,—	35.860,—

nadpłacono — prosimy o zwrot 1.290,—

Czy obliczenie stopy procentowej jest zgodne? Skoro pensja skorygowana za styczeń i luty wynosi po zł 17.100,— a zatem 8% podatku, czyli z dwóch list płatniczych razem 2.736,— zł a nie 5.814,—zł. Czyżby przepracowane dwa tygodnie w styczniu i dwa tygodnie w lutym można zaliczyć jako jeden miesiąc kalendarzowy i wynagrodzenie mnożyć przez dwanaście i w ten sposób wprowadzić *tak wysoką stopę podatku?*

Obliczenie dokonane przez pracodawcę jest niesłuszne. Zapoznano mianowicie postanowienia § 20 rozporządzenia wykonawczego do dekretu o podatku od wynagrodzeń a mianowicie: „W celu ustalenia właściwej podstawy do znalezienia stopy procentowej podatku należy *wypłacane* wynagrodzenie obliczyć w stosunku rocznym, mnożąc:

sumę wypłaty dziennej	przez 300
" " tygodniowej	" 52
" " miesięcznej	" 12

w zależności od okresu, za jaki według umowy o pracę pracodawca oblicza i wypłaca wynagrodzenie”.

Przykład: Pracownik według umowy o pracę z miesięcznym okresem wypłaty wynagrodzenia otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 12.000,— złotych miesięcznie. W pierwszym miesiącu po przyjęciu do pracy przepracował 20 dni i otrzymał wynagrodzenie 8.000,— zł; podstawa do ustalenia stopy procent. podatku wynosi: 8.000,— zł $\times$ 12 = 96.000,— zł. Stopa procent. podatku wynosi 2%.

W tym stanie rzeczy podatek należny za miesiąc styczeń i luty wynosi po zł 1.368,— tj. łącznie zł 2.736,—. Zwracamy jednak uwagę na postanowienia art. 141, ust. 2 dekretu o postępowaniu podatkowym a mianowicie: jeżeli wykonanie

zobowiązania podatkowego następuje za pośrednictwem płatnika, służy podatnikowi prawo wniesienia do władzy podatkowej pierwszej instancji, w ciągu miesiąca od daty pobrania podatku przez płatnika, podania o sprostowanie dokonanego niesłusznie pobrania. Od decyzji wydanej na to podanie służy podatnikowi prawo wniesienia odwołania”. Z uwagi na to, że pismo pańskie datowane jest 29. 5. 48, przyjmujemy, iż zaniechał Pan terminu miesięcznego, o którym wyżej mowa, a zatem należy stosownie do postanowień art. 55 dekretu o postępowaniu podatkowym prosić właściwy urząd skarbowy o przywrócenie terminu. Takie samo prawo przysługuje w konkretnym przypadku pańskiemu byłemu pracodawcy.

PRZEMYSŁ DOMOWY

J. K. — Pytanie: Zasadniczo pracuję w urzędzie państwowym, lecz uzyskane tam wynagrodzenie nie daje nam (mąż także pracuje) możliwości skromnej nawet egzystencji. Aby zwiększyć nasze dochody, podejmuje się tkania na ręcznym warsztacie samodzielów i przy b. intensywnej pracy mogę zarobić około 6—7.000,— zł miesięcznie w sezonie. Jeżeli dobrze zrozumiałam, to według wyjaśnienia w Nr 25 Tygodnika Gospodarczego, str. 285, pkt b) moje tkanie można by uważać jako „przemysł domowy” przy głównym zatrudnieniu (urzędnika państwowego) a jako taki nie podlegałby przepisom prawa przemysłowego a zatem byłby wolny od rejestracji i podatku obrotowego. Zaznaczam jednocześnie, że mam możliwość uzyskania karty rzemieślniczej i mogłabym się zarejestrować, lecz jak miałem naoczny przykład, urząd skarbowy szacuje bardzo wysoko obroty z warsztatów tkackich ręcznych, które są zupełnie nieosiągalne; minimalny obrót przyjmuje się na zł 50.000,— miesięcznie, gdy przeciętnie można zarobić (podejmuje się tkania li tylko z powierzonego materiału) niemal zaledwie jedną dziesiątą tej sumy, latem bowiem warsztat tkacki jest nieczynny.

Poruszone przez Panią zagadnienie jest bardziej skomplikowane niżby to się na pozór wydawało i — jak nam wiadomo — wywołuje szereg sporów na skutek niewłaściwego rozróżnienia poszczególnych elementów zagadnienia zarówno przez władze jak i strony. Mniemanie, jakoby nie podleganie przepisom prawa przemysłowego pozostawałoby w bezpośrednim związku i wpływało na kwestię obowiązku podatkowego w podatku obrotowym, jest chybione. W poruszonej sprawie należy wyraźnie rozgraniczyć dwie odrębne i od siebie niezależne kwestie a mianowicie: 1) wyłączenie pewnych zatrudnień spod przepisów prawa przemysłowego i 2) obowiązek podatkowy osób wykonywujących przemysł ludowy, domowy oraz pracę chałupniczą albo rzemieślniczą.

Ad 1. — Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 27 listopada 1947 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Opieki Społecznej w sprawie określenia istotnych cech przemysłu ludowego, domowego i pracy chałupniczej jako za-

Postępowanie doraźne 5)

W myśl tego przepisu będzie np. karany ten, kto mając świadomość, że krowa jego ma pryszczycę, prowadzi ją na jarmark.

Przed Sądem doraźnym staną również ci, którzy czyniąc przygotowania przestępstw polegających na sprowadzeniu niebezpieczeństwa powszechnego albo w celu popełnienia tych przestępstw wchodzą w porozumienie z innymi osobami.

Przed Sądem doraźnym stanie również ten, kto wiedząc o niebezpieczeństwie powszechnym grożącym życiu lub zdrowiu ludzkiemu albo mieniu w znacznych rozmiarach przeszkadza działaniu mającemu na celu zapobieżenie temu niebezpieczeństwu.

W myśl tego artykułu karany będzie np. ten, kto przeszkadza ludziom chcącym usunąć podłożoną pod szkołę bombę.

Ponadto podlegają ściganiu w postępowaniu doraźnym ci, którzy dopuścili się przestępstwa skierowanego przeciwko grupie ludności lub poszczególnej osobie z powodu przynależności narodowościowej, wyznaniowej lub rasowej (pogromy), jeżeli z czynu tego wynikła śmierć, ciężkie uszkodzenie ciała albo nastąpiło zakłócenie normalnego biegu życia publicznego lub zagrożenie bezpieczeństwa powszechnego. Dalej odpowiadają przed Sądem doraźnym ci, którzy biorą udział w porozumieniu mającym na celu popełnienie wyżej wymienionego przestępstwa (pogromu) albo biorą udział w zbiegowisku publicznym, które wspólnymi siłami dopuści się takiego przestępstwa.

Przed Sądem doraźnym będzie odpowiadał również ten, kto dopuścił się tzw. sabru, kto przywłaszczył sobie lub zabrał w celu przywłaszczenia cudze mienie ruchome pozabawione należytej ochrony w związku z wojną lub na skutek innego nadzwyczajnego zdarzenia.

Przed Sądem doraźnym będą odpowiadali również ci, którzy do wyżej wymienionych przestępstw będą nakładali lub udzielali pomocy.

III. Wyjątki od wyżej wyrażonej zasady.

Jakkolwiek wyżej wyliczone przestępstwa winny być ścigane w trybie postępowania doraźnego, to jednak istnieją od tej zasady wyjątki. W pewnych wypadkach

Postępowanie doraźne ⁶⁾

można bowiem sprawy, które winny być rozpatrywane przez Sąd doraźny skierować na drogę postępowania zwyczajnego, to znaczy na drogę postępowania, w którym obowiązują zwykle przepisy postępowania sądowego i w którym nie wymierza się kar tak surowych, jak w postępowaniu doraźnym.

Na drogę postępowania zwyczajnego można przekazać sprawy, w których ze względu na okoliczności czynu nie należy spodziewać się wymierzenia kary szczególnie surowej.

Na drogę postępowania zwyczajnego skieruje się więc sprawę, w której podejrzany ukradł z magazynu państwowego np. kilogram kaszy.

Dalej na drogę postępowania zwyczajnego można przekazać sprawę, w której od chwili popełnienia przestępstwa upłynął długi okres czasu, (np. kradzież popełniono w styczniu 1946 r., a sprawcę ujęto we wrześniu 1948 r.).

Wreszcie też można przekazać na drogę postępowania zwyczajnego sprawy szczególnie zawiłe a więc sprawy rozrachunkowe itp.

IV. Kto podlega Sądom doraźnym?

Zasadniczo podlegają Sądom doraźnym wszystkie osoby, które dopuściły się wyżej wymienionych przestępstw. Od tej zasady są jednak wyjątki.

I tak: nie stosuje się przepisów o postępowaniu doraźnym do przestępstw popełnionych przez osoby podlegające odpowiedzialności przed Sądami wojskowymi.

Dalej, nie podlegają przepisom o postępowaniu doraźnym

- osoby, które w chwili popełnienia przestępstwa nie ukończyły lat 17,
- kobiety brzemienne,
- osoby, w stosunku do których zachodzi wątpliwość co do ich poczytalności.

V. Kary wymierzane w postępowaniu doraźnym.

Jak już powiedziano na początku, jednym z celów dekretu o postępowaniu doraźnym było zagrożenie niektórych przestępstw szczególnie surowymi karami. Dekret przewiduje więc jako karę najniższą — 3 lata więzienia.

Postępowanie doraźne ⁷⁾

Nie można jednak wymierzyć kary niższej od najniższej kary przewidzianej w ustawie za dane przestępstwo. Poza tym można wymierzyć — bez względu na to, jakie kary przewidziane są w ustawie za dane przestępstwo — kary surowsze, nie wyłączając kary dożywotniego więzienia lub kary śmierci.

Jak z tego wynika, w postępowaniu doraźnym nie można wymierzyć kary grzywny jako kary samodzielnej, ani kary aresztu, (w tym miejscu należy zaznaczyć, iż nie należy utożsamiać kary aresztu z aresztem tymczasowym, który jest środkiem mającym na celu nie karanie, lecz uniemożliwienie podejrzanemu ucieczki, wpływania na świadków itp.).

Zawieszenie wykonania kary w postępowaniu doraźnym jest oczywiście niedopuszczalne.

VI. Kto rozpatruje sprawy w postępowaniu doraźnym?

W postępowaniu doraźnym orzeka Sąd składający się z jednego sędziego apelacyjnego (lub okręgowego) jako przewodniczącego i dwóch sędziów niezawodowych, czyli ławników.

W Sądzie odwoławczym (apelacyjnym) zasiada trzech sędziów zawodowych.

VII. Na czym polegają odchylenia od normalnego postępowania?

Przede wszystkim należy podkreślić, że w sprawach o przestępstwa podlegające postępowaniu doraźnemu zastosowanie aresztu tymczasowego **jest obowiązkowe**. Od aresztowania można odstąpić jedynie wówczas, jeżeli zarzuty uznano za niewiarygodne.

Akt oskarżenia o przestępstwa podlegające ściganiu w trybie postępowania doraźnego winien być wniesiony do Sądu w ciągu 30 dni od dnia ujęcia podejrzanego.

Przewodniczący Sądu doraźnego wyznacza w ciągu 24 godzin po otrzymaniu aktu oskarżenia termin do rozprawy.

Jeśli przewodniczący uzna, że zachodzi obawa, iż świadkowie lub biegli nie stawią się na rozprawę, może zarządzić przymusowe sprowadzenie ich na rozprawę.

Na rozprawie odbywającej się w postępowaniu doraźnym oskarżony musi mieć obrońcę. Jeżeli oskarżony nie

Postępowanie doraźne 8)

ma obrońcy z wyboru, przewodniczący musi mu wyznaczyć obrońcę z urzędu, nawet gdyby oskarżony o to nie prosił. Wytoczenie powództwa cywilnego jest niedopuszczalne.

Sąd wydaje wyrok niezaocznie po odbyciu narady, po czym w ciągu 24 godzin — uzasadnia go na piśmie.

Jest rzeczą charakterystyczną, że w Sądzie doraźnym apelacji od wyroku **nie** może założyć oskarżony, gdyż prawo wniesienia apelacji przysługuje tylko **prokuratorowi**. Prokurator może jednak założyć apelację także na korzyść oskarżonego.

Termin do wniesienia apelacji wynosi 3 dni.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego nie ma odwołań.

VIII. Zakończenie.

Oto najważniejsze przepisy dekretu o postępowaniu doraźnym. Przepisy te są niewątpliwie surowe, ale — konieczne. Są to przepisy wyjątkowe mające na celu położenie tamy wzrastającej po wojnie fali przestępczości. Z chwilą, gdy cel dekretu zostanie osiągnięty, to znaczy, gdy ilość przestępstw zmniejszy się — dekret zostanie uchylony.

Oszczędzanie społeczne ¹⁾

I.

(Społeczny Fundusz Oszczędnościowy)

Źródła: 1) Ustawa z dnia 30 stycznia 1948 r. (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 74) o obowiązku społecznego oszczędzania, 2) rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 12 marca 1948 r. w sprawie wykonania ustawy z dnia 30 stycznia 1948 r., 3) ustawodawstwo podatkowe formalne i materialne.

II.

OBOWIĄZEK SPOŁECZNEGO OSZCZĘDZANIA

1. Kto podlega obowiązkowi?

Obowiązkowi społecznego oszczędzania podlegają:

1. osoby fizyczne i prawne oraz spadki nie objęte, osiągające przychód ze źródeł, wymienionych w art. 8 ust. 2 dekretu o podatku dochodowym, jeżeli podlegają nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu, a ich roczny dochód podatkowy przekracza 240.000,— zł.

Nieograniczony obowiązek podatkowy obejmuje dochód ze wszystkich źródeł bez względu na ich miejsce położenia. Nieograniczonemu obowiązkowi podlegają:

- a) osoby fizyczne mające na obszarze Rzeczypospolitej miejsce zamieszkania lub miejsce pobytu;
- b) spadki nie objęte po osobach wymienionych w punkcie poprzednim;
- c) osoby prawne, których siedziba lub zarząd znajduje się na obszarze Rzeczypospolitej.

Dla oceny obowiązku oszczędzania osoby fizycznej wystarcza, by miała ona na obszarze Rzeczypospolitej miejsce zamieszkania lub miejsce pobytu bądź też przybyła wprawdzie na pobyt czasowy, jednak z góry przewidziany na okres dłuższy niż 6 miesięcy;

2. podatnicy podatku gruntowego, opłacający podatek od podstawy opodatkowania przekraczającej 60 kwintali żyta.

Tylko osoba posiadająca grunt może być podatnikiem podatku gruntowego. Z przepisu art. 5 dekretu o podatkach komunalnych wynika, że podatnikami podatku gruntowego mogą być zarówno osoby fizyczne jak i prawne, jeżeli posiadają gospodarstwa rolne, to jest grunty podlegające podatkowi gruntowemu.

Oszczędzanie społeczne ²⁾

Dzierżawca, jako nie podlegający obowiązkowi opłacania podatku gruntowego, nie podlega obowiązkowi społecznego oszczędzania jako podatnik podatku gruntowego, natomiast podlegając obowiązkowi podatkowemu w podatku dochodowym jako nie korzystający ze zwolnienia przewidzianego w art. 6 punkt 8) dekretu o podatku dochodowym (osoby podlegające podatkowi gruntowemu), podlega obowiązkowi społecznego oszczędzania jak osoby wymienione wyżej w punkcie 1).

Obowiązek społecznego oszczędzania podatników podatku gruntowego nie ciąży na wszystkich podatnikach tego podatku, lecz tylko na tych, którzy opłacają podatek od podstawy opodatkowania przekraczającej 60 kwintali żyta. Podstawą opodatkowania w podatku gruntowym stanowi przychód szacunkowy z gospodarstwa rolnego z roku poprzedzającego rok podatkowy, wyrażony w kwintalach żyta (art. 7 ust. 1 dekretu o podatkach komunalnych).

Co należy uważać za gospodarstwo rolne, normują przepisy dekretu o podatkach komunalnych;

3. osoby, podlegające podatkowi od wynagrodzeń, nie wyłączając osób zwolnionych od podatku z mocy specjalnych ustaw, jeżeli ich wynagrodzenie przekracza 240.000 zł **w stosunku rocznym**.

Zwolnienia z mocy specjalnych ustaw nie powodują zwolnienia od obowiązku społecznego oszczędzania. Do tej kategorii zwolnionych od podatku od wynagrodzeń uposażeń należą w szczególności:

1. uposażenie funkcjonariuszów państwowych (w tej liczbie i kontraktowych),

2. uposażenia wojska, profesorów, pomocniczych sił naukowych w państwowych szkołach akademickich i nauczycieli, służby bezpieczeństwa publicznego w tym Milicji Obywatelskiej, Straży Więziennej i Straży Granicznej,

3. uposażenia sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym, prokuratorów oraz aplikantów i asesorów sądowych,

4. uposażenia pacowników przedsiębiorstw P. K. P. oraz Poczty,

5. uposażenia wypłacone pracownikom i organom związku samorządu terytorialnego.

Oszczędzanie społeczne ³⁾

2. Zwolnienia od obowiązku.

Obowiązkowi społecznego oszczędzania nie podlegają:

1. Skarb Państwa, związki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa państwowe i związków samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorstwa pozostające pod zarządem państwowym lub związku samorządu terytorialnego,

2. przedsiębiorstwa państwowe, mające formę prawną spółek handlowych,

3. przedsiębiorstwa o kapitale mieszanym państwowym i spółdzielczym oraz związków samorządu terytorialnego bez względu na formę prawną przedsiębiorstwa.

4. spółdzielnie należące do Związku Rewizyjnego Spółdzielni R. P. z wyjątkiem tych, co do których Związek Rewizyjny lub Państwowa Rada Spółdzielcza stwierdziła, że działalność spółdzielni jest niezgodna z zasadami ruchu spółdzielczego. Zwolnienie przysługuje spółdzielniom od miesiąca, w którym Związek Rewizyjny wydał decyzję o przyjęciu spółdzielni w poczet członków Związku.

W przypadku, gdy Związek Rewizyjny lub Państwowa Rada Spółdzielcza stwierdzi, że działalność danej spółdzielni jest niezgodna z zasadami ruchu spółdzielczego, spółdzielnia ta podlega obowiązkowi społecznego oszczędzania począwszy od dnia 1 miesiąca następującego po dacie stwierdzenia;

5. instytucje kredytowe i ubezpieczeniowe;

6. osoby prawne, których dochód zgodnie ze statutem jest obracany w całości na cele ogólnej użyteczności, naukowe, oświatowe, kulturalne, sportowe, wyznaniowe, opieki społecznej, dobroczynne; osoby te podlegały jednak obowiązkowi społecznego oszczędzania z tej części dochodu, którą uzyskały z przedsiębiorstw obliczonych na zysk.

Jeżeli osoby prawne wśród źródeł przychodu posiadają również przedsiębiorstwa obliczone na zysk, podlegają one obowiązkowi społecznego oszczędzania od nadwyżek uzyskanych z tych przedsiębiorstw, chociażby nadwyżki te łącznie z nadwyżkami z innych źródeł były zgodnie ze statutem obracane w całości na cele ogólnej użyteczności itd. Ewentualne niedobory z innych źródeł przychodów nie podlegają potrąceniu od części dochodu uzyskanej z przedsiębiorstw.

Oszczędzanie społeczne 4)

Osoby prawne osiągające dochód z innych źródeł niż z przedsiębiorstw podlegają obowiązkowi społecznego oszczędzania od całości dochodu, jeżeli dochód obracany jest choćby w części na inne cele aniżeli wyżej wymienione. Nie uważa się za przedsiębiorstwa sporadycznie urządzanych imprez o charakterze rozrywkowym, sportowym itp., chociażby te imprezy podejmowane były dla zysku,

7. związki zawodowe, których dochody osiągane z działalności statutowej obracane są w całości na cele przewidziane w statucie. Związki zawodowe, które choćby częściowo obracają dochód na inne cele aniżeli przewidziane w statucie, podlegają obowiązkowi społecznego oszczędzania od całości dochodu.

3. Początek i koniec obowiązku.

Obowiązek społecznego oszczędzania rozpoczyna się i kończy w czasie określonym przepisami o powstaniu i wygaśnięciu obowiązku podatkowego w podatkach dochodowym, gruntowym i od wynagrodzeń.

W podatku dochodowym obowiązek podatkowy rozpoczyna się z chwilą osiągnięcia przychodów ze źródeł wymienionych w art. 8 dekretu o podatku dochodowym. Obowiązek podatkowy kończy się z upływem roku podatkowego, w ciągu którego ustał przychód ze źródeł wyżej wymienionych. W razie śmierci podatnika, podatek wymierza się na imię zmarłego podatnika od dochodu uzyskanego przed śmiercią.

W podatku gruntowym obowiązek podatkowy rozpoczyna się z dniem 1 stycznia tego roku, w którym nastąpiło objęcie w posiadanie gospodarstwa rolnego lub ustaliły okoliczności faktyczne, uzasadniające zwolnienie gospodarstwa rolnego od podatku. Obowiązek podatkowy kończy się z upływem tego roku, w ciągu którego ustało posiadanie gospodarstwa rolnego lub powstały okoliczności faktycznie uzasadniające zwolnienie gospodarstwa rolnego od podatku. Objęcie w posiadanie zachodzi nie tylko wówczas, gdy nabywca uzyskał własność, lecz także w przypadku gdy wprowadzenie w faktyczne posiadanie gruntu nastąpiło przed uzyskaniem własności.

Zmiana osoby posiadającej gospodarstwo rolne w ciągu roku podatkowego ma ten skutek, że wszystkie osoby, które w danym roku podatkowym posiadały gospodar-

trudnień zarobkowych, wyłączonych spod przepisów prawa przemysłowego (Dz.U.R.P. Nr 83, poz. 605) wyłącza spod przepisów tego prawa kategorii zajęć wyszczególnione w Nr 25 (z r. 1948) Tygodnika Gospodarczego na str. 285 pod lit. a), b) i c) w tym sensie, że nie podlegają one tym wszystkim nakazom i rygorom, jakie sprawo przemysłowe jako takie nakłada w normalnym toku rzeczy na osoby wykonywujące omawiane zajęcia.

Dekret o podatku obrotowym oraz rozporządzenie wykonawcze żadnego ze swoich postanowień nie łączy z cytowanym rozporządzeniem. Znajomość tego rozporządzenia jest jedynie nieodzowna dla stosowania art. 3, pkt. 18 dekretu o podatku obrotowym, obejmującego zwolnienie odnośnych zajęć od podatku obrotowego pod warunkami własnymi, a to z tych względów, że cytowane rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu zawiera definicje pojęć: „przemysł ludowy”, „przemysł domowy” i „praca chałupnicza”, przytoczone w Nr 25 Tygodnika Gospodarczego na str. 285. Jeżeli odnośne zajęcie czy zatrudnienie nie będzie odpowiadało przytoczonym określeniom (warunkom), to bez względu na spełnienie pozostałych warunków wymaganych już tylko przez dekret o podatku obrotowym, traktowane będzie jako samodzielne przedsiębiorstwo, podlegające podatkowi obrotowemu na zasadach ogólnych.

Ad 2. — W myśl art. 3, pkt. 18 dekretu o podatku obrotowym wolne są od podatku obrotowego: przemysł ludowy i domowy oraz praca chałupnicza albo rzemieślnicza, wykonywane ubocznie przez rolników lub pracowników rolnych osobiście albo z udziałem najwyżej jednego członka najbliższej rodziny. Z przepisu tego wynika, że wymienione świadczenia wolne są od podatku, gdy są wykonywane: 1) przez rolników lub pracowników rolnych, 2) osobiście albo przy udziale najwyżej jednego członka rodziny najbliższej, 3) ubocznie.

Główną, podstawową działalnością zarobkową osób, wykonujących wymienione w art. 3, pkt. 18 świadczenia, winno być *prowadzenie gospodarstwa rolnego lub praca w gospodarstwie rolnym*. Kryterium wysokości osiąganych przychodów z gospodarstwa rolnego, z pracy w gospodarstwie rolnym oraz z tytułu wykonywania przewidzianych w art. 3, pkt. 18 świadczeń nie jest samo przez się istotne w kwestii ustalenia, co jest główną, podstawową działalnością rolnika lub pracownika rolnego. Zdarzyć się bowiem może, że przychód z głównej działalności zarobkowej podatnika będzie mniejszy od przychodu z działalności dodatkowej.

Niemniej jednak zasadniczym i generalnym warunkiem zwolnienia jakiegokolwiek z wymienionych zajęć od podatku jest, by osoba je wykonywująca była rolnikiem lub pracownikiem rolnym. Przytoczony przepis rozporządzenia Ministerstwa Przemysłu i Handlu stwierdzający, że władza przemysłowa I instancji, po wysłuchaniu opinii właściwych terytorialnie izb samorządu gospodarczego może zaliczyć do ludności wiejskiej także poszczególne osoby zamieszkałe w gminach miejskich, nie może wpłynąć na zwolnienie w podatku obrotowym a to z następujących przyczyn: Kryterium, kwalifikujące daną osobę jako przynależącą do ludności wiejskiej aktualnie jest wyłącznie przy „definicji” „przemysłu ludowego”, która za przemysł taki uważa jedynie wytwarzanie przez ludność wiejską przedmiotów użytkowych i zdobniczych przeważnie o cechach etnicznych, opartych o miejscową tradycję ludową, z surowców (materiałów) własnych lub powierzonych, we własnych warsztatach pracy, samodzielnie lub wyłącznie przy pomocy osób należących do rodziny lub domowników.

Wytwarzanie takie, dokonywane przez osoby nie należące do ludności wiejskiej nie będzie traktowane jako „przemysł ludowy”, choćby rodzaj czynności na to wskazywał. W świetle tych wyjaśnień, świadczenia przez Panią wykonywane podlegają podatkowi obrotowemu, gdyż głównym źródłem dochodu Pani nie jest ani gospodarstwo rolne ani praca w gospodarstwie rolnym; istnieje zatem dla Pani obowiązek wykupienia karty rejestracyjnej oraz opłacania podatku obrotowego (i ewtl. dochodowego, jeżeli dochód przekroczy 72.000,— zł w stosunku rocznym) i to bez względu na to, czy będzie Pani w posiadaniu karty rzemieślniczej czy też nie, okoliczność ta bowiem jest dla sprawy obowiązku podatkowego obojętna.

Obawy co do ustalenia przez urząd skarbowy obrotów w wysokości nadmiernej nie wydają nam się być uzasadnione z tego względu, iż w konkretnym przypadku nie będzie dla Pani stanowić obrotu pełna wartość wyprodukowanych wytworów (jak to zapewne ma miejsce w przypadkach, o których Pani — wspomina, a których minimalny obrót przyjęto w wysokości 50.000,— złotych), lecz samo wynagrodzenie za wytworzenie wyrobów, skoro podejmuje się Pani tkania li tylko z cudzych materiałów. Stawka podatkowa wynosi w tym przypadku 4%.

W końcu zaznaczamy, (już dla wiadomości ogółu podatników), że osoby nie prowadzące gospodarstwa rolnego lub nie pracujące w takim gospodarstwie będą podlegały obowiązkowi podatkowemu chociażby zamieszkiwały w gminie wiejskiej; z drugiej strony osoby prowadzące gospodarstwo rolne bądź pracujące na roli na obszarze gminy miejskiej, zwolnione być mogą po spełnieniu pozostałych warunków przewidzianych w art. 3, pkt. 18 dekretu o podatku obrotowym, pod warunkiem, że będzie to gospodarstwo rolne w rozumieniu dekretu o podatkach komunalnych (podatku gruntowym).

J. W., Katowice

INFORMACJE PODATKOWE

Obowiązek składania informacji urzędowi skarbowym ciąży na tych przedsiębiorstwach, prywatnych, które urząd skarbowy wezwie do składania informacji.

Informacje powinny obejmować wszystkich dostawców i odbiorców, agentów i pośredników, którym wypłacono prowizję oraz inne osoby, nie

będące pracownikami przedsiębiorstwa, którym wypłacono należności za wykonane usługi, jak np. adwokatów, przedsiębiorców dokonujących remontów, osoby otrzymujące ekwiwalent za licencje itd.

Każda informacja powinna obejmować wszystkie transakcje danego kontrahenta dokonane w ciągu całego miesiąca. Nie wystarczy jednak podanie w informacji ogólnej sumy miesięcznej.

Odtworzenie zaginionych dyplomów i świadectw z ukończenia nauki

A. Jarczyński — Swarzędz.

Pytanie: W jaki sposób i gdzie należy się zwrócić w celu otrzymania duplikatu zagubionego świadectwa czeladniczego?

Sprawę odtworzenia zniszczonych lub zagubionych dyplomów i świadectw z ukończenia nauki reguluje dekret z dnia 7 lipca 1945 r. o odtworzeniu dyplomów i świadectw z ukończenia nauki (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 164).

Art. 1 tegoż dekretu przewiduje, iż w wypadku zniszczenia wzgl. zagubienia dyplomu naukowego lub świadectwa z ukończenia wszelkiego rodzaju szkół i kursów lub poszczególnych klas tego rodzaju zakładów naukowych, praktycznej nauki zawodu, odbycia praktyki zawodowej, świadectwa lub dyplomu mistrzowskiego wzgl. czeladniczego osoba zainteresowana może wystąpić do sądu grodzkiego miejsca swego zamieszkania z wnioskiem o odtworzenie zaginionego lub zniszczonego dokumentu.

Wystąpienie do sądu możliwe jest jednak dopiero w wypadku niemożności uzyskania duplikatu zaginionego dokumentu w instytucji lub u osoby, która dokument wystawiła, np. z powodu zaginięcia lub zniszczenia akt albo zwinienia wymienionej instytucji lub śmierci tej osoby bez pozostawienia akt.

Odmowa wydania duplikatu dokumentu z powodu zniszczenia wzgl. zaginięcia akt winna zostać przez zainteresowaną instytucję lub osobę stwierdzona na specjalnym zaświadczeniu. W wypadku niemożności uzyskania duplikatu dokumentu oraz wspomnianego wyżej zaświadczenia —

Każda informacja powinna zawierać również dane dotyczące poszczególnych transakcyj, przy czym należy podawać datę, numer rachunku i kwotę. Nie należy sporządzać informacji, jeżeli kwota miesięczna zakupu-sprzedaży lub usług nie przekracza zł 5.000,—.

Zagadnienie powyższe omówiliśmy szczegółowo w nr 37/47 str. 347 „Tygodnika Gospodarczego” w artykule pt. „Informacje podatkowe”.

z powodu zwinienia instytucji lub śmierci osoby, która dokument wystawiła i niepozostawienia przez nią akt, na podstawie których mógłby być wystawiony nowy dokument — fakt ten winien zostać potwierdzony na piśmie przez władzę gminną miejsca wystawienia dokumentu (art. 3).

Przepisy wyżej przedstawione stosują się także w odniesieniu do dokumentów wystawionych za granicą z tym, że podpisy wzgl. autentyczność zaświadczeń winna być stwierdzona przez konsulata lub przedstawicielstwo polskie.

Poza wyżej wspomnianymi załącznikami (których brak powoduje odrzucenie wniosku), wniosek o odtworzenie dokumentu winien zawierać dokładną treść zaginionego lub zniszczonego dokumentu, o ile możliwe, w dosłownym jego brzmieniu i żądaniu odtworzenia go zgodnie z tą treścią oraz powołanie dowodów na jego poparcie (art. 2).

Wniosek ten, po ukazaniu się ogłoszenia o jego złożeniu w Monitorze Polskim wzgl. Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Oświaty i upływie czasu określonego do zgłaszania do protokołu doniesień co do jego bezzasadności, zostaje przez sąd rozpoznany, a orzeczenie rozstrzygające sprawę zapada w formie postanowienia.

Po uprawomocnieniu się postanowienia uwzględniającego wniosek, sąd na żądanie osoby zainteresowanej wyda jej wypis tego postanowienia, który całkowicie zastępuje i posiada taką moc jak utracony dokument.

M. M.

Kontrola gospodarki cieplnej w przedsiębiorstwach przemysłowych

Gospodarką cieplną ma za zadanie najlepsze wykorzystanie ciepła a więc jak najoszczędniejsze zużycia paliwa.

Racjonalność gospodarki cieplnej zależy przede wszystkim od poznania przebiegu fabrykacyjnego i poszczególnych punktów odbiorczych ciepła oraz konstrukcji urządzeń wytwarzających, przenoszących i odbierających energię cieplną.

Ciepło w technice zużywa się na:

- a) energię mechaniczną,
- b) odparowywanie, względnie warzenie ciał stałych i cieczy dla celów wytwórczych,
- c) ogrzewanie wody i powietrza, zarówno dla celów fabrykacyjnych, jak i higieny pomieszczeń.

Zakłady przemysłowe, zużywające energię cieplną, możemy podzielić na:

1. zużywające ciepło i siłę, wytwarzając je we własnym zakresie,
2. zużywające tylko siłę,
3. nabywające siłę z zewnątrz, wytwarzającą ciepło dla celów ogrzewania we własnym zakresie.

Odpowiednio do tego i urządzenia wytwórcze, sieć przewodów i odbiorników są konstruowane i instalowane.

Kontrola działania i kontrola eksploatacji w całości gospodarki cieplnej przypada w głównej mierze na kotłownię, wytwarzającą energię cieplną.

Utrzymanie urządzeń kotłowni w porządku, sprawne, o wysokiej wydajności działanie jej dobor odpowiednich gatunków paliwa oraz kontrola ruchu stanowią o rentowności i ekonomiczności tego działu fabryki.

Mamy zatem tu do czynienia z:

- a) paliwem — jego odbiorem i kontrolą ilościową i jakościową,
  - b) wodą — i jej kontrolą ilościową i jakościową,
  - c) spalaniem paliwa pod kotłami,
- dającymi w rezultacie bilans cieplny, którego analiza winna wskazywać na prawidłową gospodarkę cieplną.

Magazynowanie węgla na specjalnych terenach i sposób jego przechowywania, wielkość zapasów — są to czynniki, które przy nieznaomości rzeczy mogą pociągać za sobą poważne straty kalorymetryczne w węglu obniżając w rezultacie jego wartość cieplną. Wybór gatunku węgla musi być dostosowany do istniejącej instalacji kotłowni (względnie ta ostatnia musi być przerobiona) i dlatego też wartość kaloryczna węgla nie jest dostateczną miarą jego wydajności w danych warunkach. Trzeba dodatkowo przeprowadzić kalkulację ceny wytwarzanej pary przy spalaniu różnych gatunków węgla pod istniejącymi kotłami, wtedy dopiero wynik porównawczy da nam podstawę do wyboru najekonomiczniejszego gatunku paliwa.

Drugim czynnikiem jest woda. Jej zanieczyszczenie mechaniczne i chemiczne, stopień twardości, są to wszystko kwestie, które powodując tworzenie osadów i kamienia przyczyniają się do uszkodzeń i poważnych remontów urządzeń kotłowych.

Spalanie paliwa pod kotłami wymaga stałej kontroli, która dzisiaj w nowoczesnych kotłowniach jest bardzo rozbudowana i zaopatrzona w aparaturę rejestrującą i kontrolującą bieg kotłów.

W wyniku gospodarki otrzymuje się bilans, w którym po stronie aktywów znajduje się wartość cieplna paliwa, po stronie zaś pasywów — zużycie ciepła i straty.

Wykorzystanie ciepła, czyli sprawność urządzeń cieplnych daje podstawy do poszukiwań i badań przyczyn strat i ich usuwania. Tutaj właśnie racjonalna kontrola i organizacja konserwacji i utrzymania urządzeń ma ogromne znaczenie w obniżeniu kosztów fabrycznych.

Konserwacja rur i przewodów cieplnych, ich izolacja, zabezpieczenia przed wibracją z racji wysokich temperatur, dalej utrzymanie zaworów stanowią duży dział pracy, wymagający stałego dozoru sieci.

Samo zaś urządzenie sieci i jej rozplanowanie musi być prostolinijne i przejrzyste, aby łatwy dostęp do każdego miejsca umożliwiał szybką kontrolę i reperację uszkodzeń.

W fabrykach posiadających rozgałęzioną sieć rur o najrozmaitszym przeznaczeniu konieczne jest w celach szybkiej kontroli i łatwej orientacji w całości sieci rozróżnianie przewodów w drodze barwnego ich pokrywania.

Kolory te na przykład w Ameryce zostały ustalone przez Stowarzyszenie Normalizacyjne w sposób następujący:

1. Instalacje przeciwpożarowe	kolor różowy
2. Materiały niebezpieczne	} " żółty
kwasy	
gazy	
oleje gorące	
woda gorąca	
para przegrzana	} kolor zielony
3. Materiały bezpieczne	
płyny alkaliczne	
para niskoprężona	
zimna woda	} kolor purpurowy
4. mat. wysokowartościowe	

Kolory te stosuje się bądź przez malowanie całej powierzchni rur bądź w postaci pasów jako obwódki 200—300 mm szerokości w odstępach dwumetrowych. Prócz tego w postaci strzałek należy wskazywać kierunek przepływu materiałów.

inż. J. Witowski

Wyjaśnienia w sprawach Społecznego Funduszu Oszczędnościowego, Obrotu bezgotówkowego i Kalkulacji

Fundusz oszczędnościowy

Odpowiedzialność sektora prywatnego

w zakresie świadczeń na Społeczny Fundusz Oszczędnościowy.

Zgodnie z art. 10 p. 5 ustawy o obowiązku społecznego oszczędzania z dnia 30. I. 1948 r. (Dz. U. R. P. nr 10 poz. 74/48) w zakresie odpowiedzialności za uiszczanie składek (tj. kwot, które uczestnik funduszu obowiązany jest uiszczać w wyznaczonych terminach na poczet rocznego wkładu oszczędnościowego) i wkładów oszczędnościowych (tj. a) kwoty świadczenia, ustalonej na każdy rok kalendarzowy dla poszczególnego uczestnika — tzw. roczny wkład oszczędnościowy i b) ogólnej sumy wniesionej przez poszczególnego uczestnika tzw. wkład oszczędnościowy) mają odpowiednie zastosowanie przepisy dekretu z dn. 16 maja 1946 (D. U. R. P. nr 27 poz. 173/46) o zo-

owiązaniach podatkowych, dotyczące odpowiedzialności za podatki osobiste.

Jakie podatki należy uważać za osobiste, w przeciwieństwie do rzeczowych, wynika z wspomnianego dekretu, kwalifikującego jako rzeczowy podatek, którego przedmiotem opodatkowania jest obrót, majątek lub przychód z majątku, a jako osobisty — każdy inny podatek, o ile ustawy nie stanowią inaczej. Linia podziału została jeszcze wyraźniej pociągnięta w okólniku Ministerstwa Skarbu z dn. 11. 12. 1946 Nr DV/2-1/12/46 (Dz. Urzęd. Min. Skarbu Nr 2/11/47), który jako rzeczowe wylicza podatki m innymi obrotowy i gruntowy a jako osobiste: podatek dochodowy, podatek od wynagrodzeń, opłatę skarbową i podatek od lokali. W świetle powołanych przepisów nie ulega zatem wątpliwości, że nieuiszczenie w terminie świadczeń oszczędnościowych będzie miało takie same następstwa, jak np. zaległość

z tytułu podatku dochodowego lub od wynagrodzeń. Rozróżnianie na podatki rzeczowe i osobiste może nie zawsze będzie posiadało znaczenie istotne, tym niemniej zagadnienie to jest ważne dla ustalenia odpowiedzialności nabywcy za zobowiązania poprzednika, dla ustanowienia ustawowego prawa zastawu, pierwszeństwa zaspokojenia itd.

Co do rozmiarów odpowiedzialności uczestnika funduszu za zaległe świadczenia stosuje się postanowienia dekretu o zobowiązaniach podatkowych. W myśl tych przepisów uczestnik funduszu odpowiada z mocy samego prawa całym swym majątkiem:

1. za zobowiązania oszczędnościowe, które ciążyą na nim jako podatniku z racji podlegania podatkowi dochodowemu (fundusz oszczędnościowy A) oraz

2. za zaniechanie ustawowego obowiązku obliczenia i pobrania od personelu (uczestników funduszu C) należności oszczędnościowej, za pobranie kwoty niższej niż należało, jak również za niewypłacenie właściwym władzom sum pobranych we właściwym terminie.

Członkowie rodziny uczestnika odpowiadają solidarnie z podatnikiem za wymierzony mu wkład oszczędnościowy w tym samym stosunku, w jakim ich majątek, przychód lub dochód (zysk) były przyjęte do podstawy wymiaru. Odpowiedzialność spadkobierców za zobowiązania oszczędnościowe uczestnika, choćby zostały ustalone po jego śmierci, ocenia się według prawa spadkowego w odniesieniu do zobowiązań prywatnoprawnych. W razie zbycia, oddania w użytkowanie lub dzierżawę majątku lub jego części, nabywca, użytkownik lub dzierżawca, o ile jest nim małżonek, bliski krewny lub powinowaty uczestnika, odpowiada z nim solidarnie za zobowiązania oszczędnościowe. Ta odpowiedzialność ograniczona do osób najbliższych rozciąga się na każdą trzecią osobę, o ile wymienione prawa nabyła ona pod tytułem darmym.

Za wkład wymierzony osobom prawnym odpowiada solidarnie z uczestnikiem nabywca majątku osoby prawnej, a za wkład spółki jawnej odpowiada każdy wspólnik całym swym majątkiem solidarnie z pozostałymi wspólnikami oraz ze spółką. Nabycie w drodze egzekucji zwalnia nabywcę od zobowiązań poprzednika.

Składki oszczędnościowe winni uczestnicy funduszu A samy obliczać i wpłacać bez wezwania w terminach przewidzianych dla płatności podatku dochodowego. Różnica między ustaloną kwotą rocznego wkładu oszczędnościowego a sumą wpłaconych w danym roku składek oszczędnościowych płatna jest w ciągu miesiąca od dnia doręczenia zawiadomienia o wysokości rocznego wkładu oszczędnościowego. Od następnego dnia po bezskutecznym upływie terminu płatności uczestnik popada w zwłokę, za którą pobiera się dodatek w wysokości od 1—20% od zaległości. Zaległości wraz z należościami ubocznymi podlegają przymusowemu ściąganiu w trybie egzekucji administracyjnej (dekret z dn. 28. 1. 1947 o egzekucji administracyjnej świadczeń pieniężnych. D. U. R. P. Nr 21 poz. 84/47 oraz rozporzą-

dzenie Rady Ministrów w sprawie poruczenia przymusowego ściągania niektórych rodzajów świadczeń pieniężnych organom wykonawczym gmin miejskich i wiejskich oraz wydziałom wykonawczym komisji uzdrowiskowych. Dz. U. R. P. Nr 21 poz. 85/47).

Te same przepisy mają zastosowanie do jednorazowej wpłaty na rzecz funduszu A Społecznego Funduszu Oszczędnościowego płatnej bez wezwania władzy do dnia 31 października 1948 r.

E. W.

P. Józef Danielak — Leszno

Pytanie: Czy uczestnik Funduszu Oszczędnościowego, który ukończył 65 lat, jest zobowiązany dalej płacić na powyższy fundusz?

Odpowiedź: Ukończenie 65 roku życia przy dochodzie powyżej 240 tys. zł rocznie nie zwalnia od obowiązku dalszego oszczędzania w ramach S. F. O. O ile jednak po przekroczeniu 65 roku wystąpi brak dostatecznych środków utrzymania, wówczas uczestnikowi funduszu przysługuje prawo kupna renty dożywotniej za sumę złożoną w księżeczce oszczędnościowo-inwestycyjnej bądź jednorazowo zwrot oszczędności jak również zwolnienie od obowiązku dalszego oszczędzania. Ważny jest w tym względzie okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 14 maja 1948 r. (Dz. Urzęd. Min. Skarbu nr 55/225/48), w myśl którego brak dostatecznych środków utrzymania może wystąpić nawet przy dochodzie rocznym ponad 240 tys. zł w razie nadzwyczajnych okoliczności, np. ciężka choroba, obarczenie licznymi obowiązkami itp. Na równi z przekroczeniem 65 roku życia traktuje się utratę zdolności do pracy. Do wniosku o zwrot oszczędności należy dołączyć dowód ukończenia 65 lat lub świadectwo lekarza urzędowego o utracie zdolności do pracy a nadto w jednym jak i w drugim wypadku zaświadczenie właściwej gminy o braku dostatecznych środków utrzymania.

O zwrocie decydują urzędy skarbowe lub właściwe komunalne kasy oszczędności.

Obrót bezgotówkowy

P. J. Witkowski — Poznań

Pytanie: Czy zaliczenia pocztowe z fabryk państwowych na kwoty wyższe od 20.000,— zł może uczestnik obrotu bezgotówkowego płacić gotówką?

Odpowiedź: Jak to już niejednokrotnie wyjaśnialiśmy wykupu pobraniowych przesyłek pocztowych nadanych przez sektor uspołeczniony na kwoty wyższe od zł 20 tysięcy może uczestnik obrotu bezgotówkowego dokonać tylko czekiem potwierdzonym, zakreślonym.

Kalkulacja

Wytwórnia Konserw i Hurtowa Sprzedaż Ryb „Silesia-Export” J. Spengel i Ska, Wrocław, Opórów, ul. Stanki nr 4.

W odpowiedzi na pismo w sprawie kalkulacji podajemy, że normy szacunkowe zysku brutto, ustalone zarządzeniem Ministra Skarbu z dnia 21. 10. 1947 roku, ujęte są w stosunku procentowym do kosztów nabycia

surowca, tj. do ceny zakupu powiększonej o koszty związane z zakupem (przewóz, transport kolejowy, załadowanie, konwój, opakunek, ubezpieczenie, cło). Koszt robocizny natomiast musi być pokryty z ustalonego zysku brutto.

W wymienionym zarządzeniu Ministra Skarbu zysk brutto na konserwy rybne został ustalony w wysokości 70%; marynowanie i wędzenie ryb należy uważać w szerszym znaczeniu za czynność konserwowania, więc i w tym wypadku należy stosować zysk brutto w wysokości 70%.

Jan Kapczyński, *Artykuły Drogeryjne i Gospodarcze, Toruń, ul. Łazienna 28.*

Tabel Mgr Szarskiego „Normy szacunkowe i marże zysku” nie posiadamy, nie możemy wskutek tego skontrolować przytoczonego przykładu. Posiadamy natomiast tabele Stefana Gintera „Szybki kalkulator cen” i według tych tabel cena sprzedaży detalicznej szkła wodnego wyniesie 53,80 zł. Błąd w przytoczonym przez Pana przykładzie polega na tym, że marża detaliczna jest dobijana do ceny fabrycznej, zamiast do ceny hurtowej. Ponieważ Pan prowadzi sprzedaż hurtową i detaliczną, odsyłamy Go do „Tygodnika Gospodarczego” nr 13 z 27 marca 1948 r. art. „Pobieranie hurtowych i detalicznych marż zysku w jednym przedsiębiorstwie”.

Na papier szklisty (jak i w ogóle na materiały szcierne) stosuje się w Poznaniu marżę zwyczajową 20% w hurcie i 30% w detalu.

Komunikaty i różne wiadomości

Węgiel aktywny odbarwiający i oczyszczający

W ślad za komunikatem ogłoszonym w Tygodniku Gospodarczym nr 16 z dnia 17. 4. br. podaje się, że fabryka węgla aktywnego „Carbon” w Raciborzu, ul. Stalowa 10, produkuje węgiel aktywny pyłowy, ziarnisty o średnicy 0,5 do 20 mm (Eponal) i porowaty (Eponal porowaty do butli tlenowych).

Węgiel zmielony, będący w zasadzie produktem gotowym, może ulec pewnym zabiegom uszlachetniającym przez przemywanie wodą, przemywanie kondensatem, gazowanie (z SO₂), mycie kwasami, domieszkę ziemi okrzemkowej i przez mieszanie poszczególnych gatunków.

Fabryka ta produkuje następujące typy węgla aktywnego:

1. „Eponit” jest węglem aktywnym bezpośrednio po piecu chłodzony, o nierównej wielkości ziarna, do technicznych celów na ogół nie ma zastosowania.
2. „Eponal 2—10 pyłowy” jest to „Eponit”, zmielony na proszek o jednorodnej ziarnistości, z naturalną zawartością popiołu o reakcji alkalicznej, ma zastosowanie w przemyśle chemicznym, do czyszczenia wody, do odbarwiania płynów i roztworów.
3. „Eponal — ziarnisty” jest to również mielony „Eponit”, z tą różnicą, że nie pył, lecz węgiel o pewnej ziarnistości. Wielkość może być

od 0,5 nawet do 20 mm. Dla wyjaśnienia należy dodać, że dany wymiar ziarna nie ma charakteru jednorodnego, tylko w danym wymiarze przeważa podana wielkość określonego ziarna. Stosuje się do oczyszczania wody do picia i wód ściekowych oraz do odolnienia kondensatu.

4. „Eponal — porowaty” jest odmianą węgla ziarnistego o lepszym gatunku i o określonym wymiarze ziarna. Wyrabia się dwa rodzaje tego węgla: a) 4—9 mm, b) 9—12 mm. Stosuje się do butli acetylenowych.
5. „Eponolit WZ” jest to „Eponal” w odmianie pyłowej i ziarnistej, przemylwany wodą zwykłą.
6. „Eponolit WK” jest to również „Eponal” w odmianie pyłowej i ziarnistej, przemylwany kondensatem, wolny od części rozpuszczalnych w wodzie.
Węgłe te poz. 5 i 6, używane są w bardzo rzadkich wypadkach. Odbiorca — przemysł chemiczny.
7. „Gluconit 4—6” jest to „Eponal” gazowy — pyłowy. Stosowany w cukrownictwie.
8. „Eponorit — N”, „Eponorit — H”, „Eponorit — S” i „Eponorit — P” są to „Eponale” przemylwane kwasami a następnie płukane kondensatem do odpowiedniej kwasoty o małej zawartości popiołu i zanieczyszczeń, mogą być z reakcją kwaśną lub obojętną. Używane są do odbarwiania i oczyszczania gliceryny, syropu ziemniaczanego, parafiny i olejów (N), oczyszczania i odbarwiania wina, odbarwiania brzożki i soków owocowych (S), oczyszczania kwasu mlekowego (P).
9. „Carbonit 4—6” jest to węgiel pyłowy z domieszką ziemi okrzemkowej, z naturalną zawartością popiołu. Stosowany jest w cukrownictwie i w przemyśle tłuszczowym.
10. *Mieszanki:* Pod tym wyrazem rozumieć należy „Eponority”, „Eponale” i „Gluconity” mieszane ze sobą w odpowiednich procentach.
11. „Carbonorit” (Carbo-medicinale) jest to węgiel medyczny, który odpowiada wymogom Ph. Pol. II za wyjątkiem liczby metylenowej.

Skala praktycznego zastosowania węgla aktywnego odbarwiającego i oczyszczającego — jest bardzo duża. Służy on do: odbarwiania i oczyszczania produktów w cukrowniach, rafineriach, zakładach wytwórczych glukozy itp., do traktowania spirytusu, wina, soków itp., w celu oczyszczania. Do odbarwiania i oczyszczania tłuszczów technicznych, tzn. olejów roślinnych, zwierzęcych, mineralnych, lanoliny oraz tłuszczu kostnego itp., tłuszczów jadalnych, jak smalcu, łoju i olejów roślinnych. Ponadto używany jest do oczyszczenia, odchlorywowania i usuwania przykrych zapachów z wód ściekowych, w celu otrzymania wód czystych. Oprócz powyższego używa się węgiel odbarwiający do odbarwiania całego szeregu produktów farmaceutycznych, jak sulfamidy, penicilina, alkaloidy i wiele innych. Ma również zastosowanie do odbarwiania i oczyszczania produktów chemicznych, jak np.

gliceryny, kwasu winnego i mlekowego, cytrynowego itp. Węgiel aktywny — medyczny „Carbo-medicinale” ma zastosowanie bezpośrednio w medycynie i weterynarii.

Węgiel aktywny oczyszczający stosuje się przy oczyszczaniu wosków naturalnych, ziemnych i syntetycznych, rozpuszczalników, jak. czterochlorek węgla, siarczek węgla, trójchloro-etylen itp.

Jako środek odbarwiający i oczyszczający jest stosowany w przemyśle spożywczym, zwłaszcza przy odbarwianiu syropu ziemniaczanego.

Właściwości chemiczne i fizyczne węgla aktywnego:

- a) Ślady zanieczyszczeń: SO₄, Ca, Cl, Fe, S.
- b) Górne granice danych analitycznych:
10% — HO₂, 9% popiołu, 0,6% — Fe, 0,2% — Ca, 0,5% — SO₄, 0,02% — Cl.
- c) Węgiel aktywny odbarwiający i oczyszczający wykazuje aktywność:
w/g testu metylenowego od 3—13 LM,
w/g testu miligramowego od 200—1200 Mg.

Opakowanie: w workach papierowych potrójnie klejonych o pojemności około 30—40 kg i w workach zabezpieczających — jutowych.

Sposób przechowywania: w miejscach suchych, dobrze chronionych, zdala od przedmiotów wydzielających charakterystyczne zapachy (węgiel chłonie).

Ewentualne zamówienia na węgiel aktywny należy kierować do Oddziałów Central Handlowych Przemysłu Chemicznego (w Poznaniu, ul. Mickiewicza 28).

Dostawa może nastąpić w przeciągu 2 do 3 tygodni od daty zamówienia.

ATOM
WYROBY PAPIEROWE

Artykuły Biurowe Szkolne		Papier Tektura Kartony
--------------------------------	--	------------------------------

BLOKI KASOWE „PARATOM”

Poznań, ul. Woźna 9 — — Telefon 26-66

DOZNAŃ

MYDŁA — PERFUMY — KOSMETYKI

PRZODZIA — JAKOŚCIA

Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem

Adres dla zwrotu: Administracja „Tygodnika Gospodarczego” Księgarnia Wilak, Poznań Kantaka 10

MASZYNY BIUROWE

Bilansówki oraz kasy rejestracyjne

Kupno — Sprzedaż — Przeróbki

Centrala Maszyn i Przyborów Biurowych
Cz. Filipiak, Poznań, św. Marcin 32, tel. 88-19

Papiery kancelaryjne, przebitkowe

bloki korespondencyjne, rysunkowe, segregatory, kołoteczki, skoroszyty, teczki do akt i bruliony poleca

**Wytwórnia Art. Papier. i Kartonazy
Henryk Szypczyński - Poznań, Woźna 5**

TELEFON 526-07

MEBLE BIUROWE

oraz kompletne pokoje i oddzielne sztuki
poleca okazynie

Magazyn Mebli ST. JANIAK

Poznań, Rybaki 6, w podwórzu - Tel. 49-56

MASZYNY — ARTYKUŁY BIUROWE

WARSZTAT NAPRAWY

Wacław Rohowski i S-ka

Poznań, ul. Mielżyńskiego 18.
Tel. 43-25

Cena ogłoszeń za 1 mm na stronie 4-kolumnowej zł 25,—.

Ogłoszenia przyjmuje dla instytucji i przedsiębiorstw państwowych oraz firm pozostających pod zarządem państwowym „P.A.P.” Polska Agencja Prasowa, Poznań, Sew. Mielżyńskiego 8 — telefon 42-63.

Redakcja: Izba Przemysłowo-Handlowa
w Poznaniu, ulica Mickiewicza 31
Tel. 518-62, 23-65, 23-66.

Ogłoszenia przyjmuje „PAR” Polska Agencja Reklamowa, Fr. Krajna, Poznań, Fr. Ratajczaka 7. Tel. 30-80 i 91-58
i oddziały Kraków, Rynek Główny 46 — Tel. 503-66
Bydgoszcz — Al. 1 Maja 16, Tel. 17-66
Toruń — ul. Małe Garbary 2
Katowice — Warszawska 23, skr. poczt. 790. — Tel. 344-08.

Administracja: Księgarnia Wilak Poznań, ul. Kantaka 10 — Tel. 44-40 45-00.

Konto P. K. O. — V - 4085.
Cena numeru 30,— zł, prenumerata kwartalna 300,— zł.